

відповідність рівню англомовної комунікативної компетенції студента; відповідність етапів роботи механізму сприйняття та механізму запам'ятовування; наявність мотиваційного забезпечення (оформлення, доступність, цікавість тощо); забезпечення зворотного зв'язку; системність та цілісність.

Висновки. Пошук способів оптимального застосування мультимедійного контенту в умовах ДН дає підстави вважати, що результативність різних форм набуття знань буде залежати від ступеня керованості системи навчання. Узагальнюючи вище викладене, можна стверджувати, що методичний супровід формування у студентів професійної комунікативної компетенції у режимі дистанційної освіти на основі відео матеріалів вимагає врахування параметрів, які уможливають опосередковане керування навчальною діяльністю студента та детермінацію ступеня управління навчальним процесом. З метою реалізації цього завдання слід враховувати змістово-структурний компонент та методичний компонент. Визначені вимоги забезпечують теоретичне підґрунтя і дають підстави передбачати, що дана модель підвищить здатність інтенсифікувати процес формування іншомовної комунікативної компетенції студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г. та ін. Технологія створення дистанційного курсу. Навч. посібник / За ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
2. Використання сучасних інформаційних технологій у освітньому процесі: міжнародні тенденції: Збірник інформаційних матеріалів [Овчарук О.В., Малицька І.Д., Іванюк І.В., Гриценчук О.О., Кравчина О.Є., Сороко Н.В.]. – К.: ІТЗН НАПН України - 2019. – 40 с.
3. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка – Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. – 409 с.
4. Методичні рекомендації із викладання іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Асоціація вчителів іноземної мови. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://tkmciim.wordpress.com/2020/04/29>.
5. Сороко Н.В. Дидактичні функції інформаційних і комунікаційних технологій у професійній діяльності вчителя словесника / Н.В. Сороко // Інформаційні технології і засоби навчання. - 2008. - Вип.1. - С. 45.
6. Тарнопольський О.Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник / О.Б. Тарнопольський, М.Р. Кабанова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. – 256 с.

УДК 616.21:378.147

М.І. Безега, С.В. Зачепило, С.Б. Безшапочний, Ю.А. Гасюк
Полтавський державний медичний університет, Україна

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ

Одним із головних завдань навчального процесу в медичному закладі вищої освіти є формування клінічного мислення у здобувачів вищої освіти, що дозволить їм в подальшому здійснювати власну практичну діяльність з високою продуктивністю. В даній статті проаналізовані традиційні та сучасні форми і методи навчання, серед яких особливої уваги заслуговують активні та інтерактивні, а саме: робота в «малих групах», «мозкові штурми», «рольові ігри», метод відпрацювання навичок тощо. Використання всіх цих засобів під час вивчення оториноларингології сприяє творчій самореалізації майбутніх лікарів, покращує засвоєння матеріалу, допомагає в опануванні практичних навичок, що, в цілому, позитивно впливає на розвиток клінічного мислення та удосконалює професійну підготовку молодих фахівців.

Ключові слова: клінічне мислення, медична освіта, оториноларингологія

One of the main tasks of the educational process in a medical institution of higher education is the formation of clinical thinking in students of higher education, which will

allow them to carry out their own practical activities with high productivity in the future. The article analyzes traditional and modern forms and methods of learning, among which active and interactive ones deserve special attention, namely: work in «small groups», «brainstorming», «role-playing games», the method of practicing skills, etc. The use of these tools during the study of otorhinolaryngology contributes to the creative self-realization of future doctors, improves the assimilation of material, promotes the mastery of practical skills, which, in general, positively affects the development of clinical thinking and improves the professional training of young specialists.

Keywords: *clinical thinking, medical education, otorhinolaryngology*

Головною метою модернізації вітчизняної вищої медичної школи є підготовка нового покоління висококваліфікованих та конкурентоспроможних спеціалістів [4, с. 153]. В умовах сьогодення провідну роль в процесі якісного та ефективного безперервного навчання відіграє формування та розвиток клінічного мислення здобувачів вищої освіти, що дозволить їм в подальшому здійснювати власну практичну діяльність з високою продуктивністю [6, с. 25]. Клінічне мислення забезпечується розумовою діяльністю лікаря та дає можливість шляхом аналізу отриманої навчальної інформації, власного і чужого досвіду, останніх досягнень науки, успішно вирішувати професійні задачі: діагностувати захворювання, скласти план додаткових обстежень, призначати лікувальні заходи, виконувати необхідні маніпуляції та операції, здійснювати ефективне лікування [3, с. 36]. Слід зазначити, що високий рівень інтелектуальної підготовки майбутніх лікарів базується, перш за все, на ґрунтовних знаннях з фундаментальних наук. Вміння застосовувати отримані знання з різноманітних наукових дисциплін та набуті навички у майбутній практичній діяльності є свідченням високого рівня професійної підготовки фахівців-медиків [5, с. 133]. Тому для колективу кафедри оториноларингології з офтальмологією пріоритетним питанням є створення умов навчання, максимально наближених до реалій практичної діяльності лікаря. На сьогодні викладання навчальної дисципліни «Оториноларингологія» здійснюється із застосуванням новітніх технологій викладу матеріалу, засвоєння знань, мотивації та активізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти, традиційних та сучасних форм і методів навчання, серед яких перевага надається активним і інтерактивним, а саме: роботі у «малих групах», «мозковим штурмам», «рольовим іграм», відпрацюванню навичок тощо [1, с. 17].

Розвитку клінічного мислення здобувачів вищої освіти сприяє робота у «малих групах». Під час практичного заняття викладач описує окремий клінічний випадок, наводить дані про пацієнта, потім формує декілька груп по 5-6 осіб та чітко визначає завдання перед кожною групою. Після цього науково-педагогічний працівник окреслює певний проміжок часу для виконання поставленого завдання. Відбувається групове обговорення проблеми в кожній групі, яке стимулює вільний обмін думками, поглиблює навички клінічного аналізу, максимально підвищує активність та внесок кожного члена групи у вирішення поставленого завдання. Дискусія особливо важлива при встановленні діагнозу, складанні плану обстеження хворого або визначення тактики лікування та профілактики. Використання цього методу розвиває навички активного слухання, толерантності, самостійної роботи здобувачів вищої освіти і вміння співпрацювати в команді.

Важливе місце в формуванні клінічного мислення серед вказаних форм і методів навчання займає метод «мозкового штурму». На практичному занятті після сформульованого запитання викладач пропонує здобувачам вищої освіти висловити свої варіанти вирішення проблеми. Всі висловлені пропозиції обов'язково записуються та в подальшому всебічно оцінюються. Під час обговорення кожного запропонованого варіанту здобувачі вищої освіти за участі науково-педагогічного

працівника аргументують запропоновані рішення, аналізують переваги та недоліки кожного з них, і, зрештою, обирають найоптимальніший. Використання зазначеного методу допомагає здобувачам вищої освіти усвідомити доцільність обраного шляху для правильного вирішення проблеми.

Суттєво допомагають розвинути клінічне мислення «рольові ігри», застосування яких максимально наближає здобувачів вищої освіти до умов їхньої професійної діяльності. Під час рольової гри здобувачі вищої освіти уявляють себе учасниками потенційної клінічної ситуації. При моделюванні клінічної ситуації імітується взаємодія між лікарем і пацієнтом або між медичними працівниками. В процесі розгляду кожного конкретного клінічного випадку викладач звертає увагу на анамнестичні дані пацієнта, особливості перебігу хвороби, результати об'єктивного та додаткових методів обстеження. Застосування даного методу сприяє підвищенню рівня професійної підготовки майбутніх фахівців, допомагає у встановленні діагнозу, виборі раціонального лікування певного отоларингологічного захворювання, відповідного темі практичного заняття.

Важливе місце в формуванні клінічного мислення серед існуючих методів навчання належить методу відпрацювання навичок. Процес опанування практичними навичками починається з детального пояснення здобувачам вищої освіти алгоритму їхнього виконання. Наступним етапом викладач демонструє послідовність виконання всіх дій, інколи може використовувати для цього підготовлений відеоматеріал. Після демонстрації окремої практичної навички здобувачі вищої освіти самостійно її відпрацьовують. Водночас викладач звертає їх увагу на слабкі моменти виконання цієї практичної навички, обговорює шляхи удосконалення практичної підготовки та підсумовує результати заняття.

Значно допомагає розвитку клінічного мислення використання ситуаційних та тестових завдань, які широко використовуються колективом кафедри в процесі вивчення навчальної дисципліни [1, с. 17; 2, с. 11]. В тестових та ситуаційних завданнях з оториноларингології наведені класичні симптоми основних нозологічних форм, представлені місцеві та функціонально-морфологічні зміни ЛОР-органів при даній патології. Процес обговорення тестового або ситуаційного завдання, а також обґрунтування правильної відповіді сприяє засвоєнню знань здобувачами вищої освіти, дає їм можливість систематизувати свої уявлення про провідні клінічні ознаки захворювання, поглиблювати навички клінічного аналізу. Залучення всіх цих засобів в навчальний процес дозволяє вдосконалювати знання з відповідної теми із максимальною ефективністю. Поруч із цим, ситуаційні та тестові завдання дають змогу викладачу з мінімальними затратами часу не тільки провести контроль засвоєння знань кожного здобувача вищої освіти на практичному занятті, а й скласти повне уявлення про рівень його підготовки та спланувати індивідуальний підхід до засвоєння знань та умінь у процесі подальшого навчання.

Таким чином, формування засад клінічного мислення у здобувачів вищої освіти є одним із головних завдань викладачів закладів вищої освіти. Важливу роль в цьому процесі відіграють активні та інтерактивні методи навчання, використання яких під час вивчення оториноларингології сприяє творчій самореалізації майбутніх лікарів, покращує засвоєння матеріалу, допомагає в опануванні практичних навичок, що, в цілому, позитивно впливає на розвиток клінічного мислення та удосконалює професійну підготовку молодих фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безшапочний С.Б., Зачепило С.В., Гасюк Ю.А. Особливості організації навчального процесу з оториноларингології в умовах дистанційного навчання. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю*, м. Полтава, 24 березня. 2022 р. Полтава, 2021. С. 17–18.

2. Буряк О.Г., Павлюкович Н.Д., Павлюкович О.В., Чимпой К.А. Формування клінічного мислення студентів за допомогою використання ситуаційних завдань. *Медична освіта*. 2019. № 1. С. 10-12. DOI 10.11603/me.2414-5998.2019.1.9218
3. Вадзюк С.Н., Волкова Н.М., Денефілов О.В., Зяцьковська Н.С., Попінко І.Я., Панаків І.Б., Отчепашенко В.А. Формування клінічного мислення у студентів при вивченні нормальної фізіології. *Медична освіта*. 2008. № 4. С. 36-37.
4. Дерев'янка Т.В., Звягольська І.М., Полянська В.П. Формування професійної компетентності майбутніх медичних сестер при викладанні освітньої компоненти «мікробіологія». *Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії*. 2022. Том 22. №1. С. 153-157. DOI: <https://doi.org/10.31718/2077-1096.22.1.153>
5. Лисаченко О.Д. Роль міждисциплінарної інтеграції у формуванні клінічного мислення студента. *Вісник проблем біології і медицини*. 2012. Вип.3,т.2. С.133-135.
6. Проніна О.М., Коптев М.М., Данильченко С.І., Білич А.М., Половик О.Ю. Формування клінічного мислення у студентів під час вивчення оперативної хірургії та топографічної анатомії *Експериментальна і клінічна медицина* 2014. – №2 (63). – С.25-28.

УДК 378.147

**О.В. Белан, О.А. Борзих, А.В. Лавренко, Н.Д. Герасименко,
Н.І. Дігтяр, Я.М. Авраменко, І.А. Мормоль, І.П. Кайдашев
Полтавський державний медичний університет, Україна
ВИДИ, ЗАСОБИ, ФОРМИ Й МЕТОДИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У
ВИЩІЙ ШКОЛИ**

У статті розглядаються важливі питання педагогічного контролю у вищій школі з урахуванням сучасних реалій загальноосвітнього простору і технологій навчання, що є важливою складовою навчального процесу.

Ключові слова: педагогічний контроль, перевірка знань, освітня платформа

The article considers important issues of educational control in higher education, taking into account the modern realities of the general educational space and learning technologies, which are an important component of the learning process.

Key words: educational control, knowledge testing, learning platform

На сучасному етапі розвитку освітніх тенденцій в медичній галузі України навчання здобувачів освіти у вищому навчальному закладі проводиться за освітньо-науковою програмою підготовки за спеціальністю, а головною метою педагогічного контролю є перевірка результату навчання, тобто досягнення загальних, інтегральних та спеціальних (фахових) компетентностей. Особливістю вищої школи є всіляке стимулювання самостійної роботи студентів як важливої і невід'ємної складової їх навчальної діяльності. В умовах сьогодення, коли вищі навчальні заклади втілюють різні форми викладання та освітні інновації, у тому числі й дистанційне навчання через пандемію COVID-19, військовий стан, особливу значущість набуває саме самостійна підготовка здобувачів освіти. І саме зараз система вищої освіти має бути готовою відповісти на виклики часу і зберегти принципи фундаментальності в підготовці спеціалістів.

В сучасній вищій освіті відбувається перенесення акцентів на самостійне оволодіння знаннями, великого значення набуває педагогічний контроль у формуванні мотивації навчання студентів, розвитку їх пізнавальної самостійності, а також самоконтролю особистості. В той же час контроль та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є важливою складовою навчального процесу у вищій школі.

Основною умовою оволодіння студентами сучасних професійних знань, інтегративних умінь і навичок у процесі вивчення спеціальних дисциплін в медичній освіті є саме системність контролю, коли вивчення кожного розділу, теми заняття закінчується контрольними тестовими завданнями, які поєднуються з перевіркою виконання практичних навичок. Тому контроль знань, а саме організація зворотного